

Onderwerp Voorgang Strategisch Plan Afvalscheiding (SPA) voorjaar 2020	
Nummer	2020/410820
Portefeuillehouder	Berkhout, R.A.H.
Programma/beleidsveld	5.3 Overige beheerstaken
Afdeling	PCM
Auteur	Tobben, P.G.J.
Telefoonnummer	023-5113917
Email	ptobben@haarlem.nl
Kernboodschap	<p>De SPA-maatregelen werpen hun vruchten af. Het jaar 2019 is afgesloten met een scheidingspercentage van 49% (basisjaar 2015: 37%). Dit komt omgerekend neer op 213 kg per Haarlemmer per jaar (basisjaar 2015: 278 kg). Hiermee liggen we tot nu toe mooi op koers.</p> <p>In 2/3 van de stad is SPA volledig ingevoerd (bij laag- en hoogbouw). Dit najaar worden de bronscheidingsmaatregelen genomen in de Oude Stad. Covid-19 heeft ook gevolgen voor SPA maar beperkt. De communicatiecampagne richt zich op de bewustwording en krijgt de slogan 'Elke kilo telt' mee. De grondstoffenmarkt is ongunstig en levert helaas minder op.</p> <p>Dit najaar wordt een voorstel met een pakket van aanvullende maatregelen om de doelstelling te kunnen halen aan de raad voorgelegd.</p>
Behandelvoorstel voor commissie	<p>Het college stuurt de informatienota ter kennisname naar de commissie Beheer.</p> <p>Het informeren over de voortgang van SPA biedt de grondslag voor de jaarlijkse budgetaanvraag bij de behandeling van de kadernota</p>
Relevante eerdere besluiten	<ul style="list-style-type: none">- Opinienota (2016/148113), vastgesteld met kadernota, 30-06-2016.- Collegebesluit Implementatieplan SPA (2017/183828), 16-05-2017.- Afvalstoffenverordening en Uitvoeringsbesluit (2017/194528), 20-07-2017.- Collegebesluit richtlijnen plaatsing inzamelmiddelen (2018/386054), 04-09-2018.- Raadsbesluit extra maatwerk implementeren SPA (2018/411308), 18-10-2018.
Besluit College d.d. 12 mei 2020	<p>Het college stelt de informatienota aan de commissie Beheer vast.</p> <p>de secretaris, de burgemeester,</p>

1. Inleiding

De gemeenteraad heeft in juni 2016 ingestemd met het Strategisch Plan Afvalscheiding (SPA). Ze heeft daarmee de ambitie uitgesproken om het afvalscheidingspercentage te verhogen naar 68% en het restafval per Haarlemmer te verlagen naar maximaal 130 kg in 2023. Daarmee sluiten we aan op de landelijke ambities. Op basis van alleen de bron- en nascheiding is de doelstelling volgens het beleidsplan resp. 61% en 185 kg restafval per inwoner per jaar in 2022.

Met de tot nu toe genomen SPA-maatregelen om de bronscheiding te bevorderen liggen we meer dan goed op koers om de bronscheidingsdoelstelling te halen.

Met de SPA-doelstelling zetten we een enorme stap, maar dan zijn we er nog niet. Uiteindelijk willen we het restafval tot een minimum beperken. Hiervoor dient het vigerende SPA-beleid een opvolger te krijgen. SPA is met het scheiden van afval slechts een schakel in de keten om restafval te verminderen. Enerzijds zou de productie van consumptiegoederen geen restafval moeten opleveren, anderzijds zouden ingezamelde grondstoffen volledig recyclebaar en vermarktbaar moeten zijn.

Met deze informatienota informeert het college de raad over de cijfermatige resultaten van SPA tot 1 januari 2020 en wat daarvoor gedaan is. De nota gaat verder in op de nog te nemen maatregelen in de Oude Stad, de aanpassingen als gevolg van de Corona-crisis, de communicatie en participatie, de resterende uit te voeren bronscheidingsmaatregelen en een vooruitblik op het vervolg van SPA.

2. Kernboodschap

Een uitgebreidere toelichting op de voortgang van de maatregelen in het kader van SPA is als bijlage opgenomen. Hieronder volgen kort de belangrijkste punten.

We liggen op koers: de scheidingsresultaten nemen toe, het restafval neemt af

Het restafval neemt verder af van 278 kg per inwoner per jaar bij de start van SPA tot 213 kg in 2019. Het scheidingspercentage neemt toe van 37% bij de start van SPA tot 49% in 2019. Hiervan komt bijna 3% door de nascheiding. Daarmee liggen we ondanks de achterblijvende nascheidingsresultaten bij het AEB toch nog steeds goed op koers.

Lichte vertraging, aangepaste informatiebijeenkomsten en meer afval door Covid-19

De Slachthuiswijk en de Leidsebuurt staan voor mei gepland. Dit wordt mogelijk een maand later als gevolg van de latere levering van materialen. De uitrol in de Oude Stad staat gepland voor na de zomer. Een latere levering van containers kan ook hier voor enige vertraging zorgen.

In de wijk wordt een informatiebijeenkomst georganiseerd waar bewoners vragen kunnen stellen en hun zienswijzen kunnen indienen. Deze bijeenkomsten worden aangepast georganiseerd.

Omdat bewoners voornamelijk aan huis gebonden zijn in verband met Corona-maatregelen, wordt extra veel afval aangeboden. Afvalinzameling is een aangewezen cruciale taak en gaat gewoon door.

Dit najaar wordt SPA ingevoerd in de Oude Stad

In de tweede helft van dit jaar en begin volgend jaar vindt de uitrol plaats in de Oude Stad, bestaande uit de Stationsbuurt, de Bakenes, de Burgwal, Heiliglanden, de Vijfhoek en de Binnenstad. Het succes van gescheiden inzameling is vooral afhankelijk van een goed zichtbare afvalcontainer zo dicht mogelijk bij de woning. Extra objecten in de openbare ruimte staan echter op gespannen voet met de

beperkte ruimte, het intensieve gebruik, de monumentale en toeristische binnenstad. In overleg met stedenbouw en beheer is een aangepast locatieplan opgesteld dat dit voorjaar ter inzage wordt gelegd.

Een extra aandachtspunt is het plaatsen van GFT-containers op een standaard die vervuild kunnen raken. Daarom worden ze op een beperkt aantal goed uitgekozen plekken geplaatst. In een later stadium zou dit op basis van ervaring verder uitgebreid kunnen worden.

Start van een nieuwe bewustwordingscampagne en de inzet van adoptanten

Na een evaluatie van de campagne “Wij Haarlemmers scheiden ons afval” gaan we vanaf 2020 de campagnes nog verder te verdiepen. We willen vanuit intrinsieke motivatie afval gaan scheiden, zodat we gaan bewegen van “moeten” naar “willen”. Was het doel van de campagne eerst meer gericht op bewustwording, nu wordt nadrukkelijker ingezet op gedragsverandering. De voorbereidingen van de campagne in 2020 is in volle gang.

Bij het communiceren, stimuleren en uitdragen van de afvalscheidingsboodschap vervullen de afvalcoaches een heel belangrijke rol. De afvalcoaches begeleiden tevens een netwerk van adoptanten. Dit zijn betrokken bewoners van appartementen en hoogbouw en die meehelpen bij een goed gebruik van de grondstofstraten.

Er wordt gehandhaafd op afvalscheiding

Sinds november 2019 zijn twee handhavers expliciet belast met de handhaving op afval scheiden. De handhavers werken nauw samen met de afvalcoaches, die een signalerende functie hebben. Soms ontstaat vervuiling door onwetendheid. Dan komt de afvalcoach in actie. Alleen als de vervuiling moedwillig lijkt te zijn, worden de handhavers ingeschakeld. Een eerste effect is al merkbaar.

De bronmaatregelen voor SPA zijn in 2/3 van de stad toegepast

In het voorjaar van 2019 zijn uiteindelijk alle 30.000 duocontainers uitgezet bij de daarvoor geschikte laagbouwoningen. Dit voorjaar zijn Houtvaartkwartier en de Indische wijk uitgevoerd. Daarmee zijn in totaal ca. 51.500 hoog- en laagbouwoningen voorzien van inzamelmiddelen voor bronscheiding. Dit komt overeen met 67% van alle Haarlemse huishoudens.

De nascheidingsresultaten blijven achter en AEB wordt verkocht

Het aandeel van de nascheiding in het scheidingspercentage van 49% is bijna 3%. Dit blijft achter bij de verwachting. AEB heeft verbetermaatregelen aangekondigd, maar de verwachting is dat daarmee het rendement maximaal nog verdubbelt. Dat is de helft van de prognose in 2017, waar ook de SPA-prognose op is gebaseerd. Dit is aanleiding om nog meer in te zetten op de bronscheiding om de doelstelling te kunnen halen.

De crisis door achterstallig onderhoud bij het AEB is inmiddels afgewend. Alle verbrandingslijnen zijn weer in gebruik. De gemeente Amsterdam heeft besloten om het AEB in de markt te zetten. Eind dit jaar moet bekend zijn wie de nieuwe eigenaar is en wat de gevolgen hiervan zijn. De insteek is dat alle lopende contracten ongewijzigd overgaan naar de nieuwe eigenaar. Het contract van Haarlem loopt tot 2023. Mocht de nieuwe eigenaar de contracten willen wijzigen dan kunnen ze in principe ontbonden worden en volgt er een nieuwe aanbesteding voor de verwerking van restafval.

De grondstoffenmarkt is ongunstig en levert minder of geen opbrengsten

De kosten voor inzameling en verwerking van ingezamelde grondstoffen nemen toe, de afzetmarkt voor gerecycled materiaal is steeds ongunstiger. En door de coronacrisis is de afzet nog lastiger, vooral door het sluiten van de grenzen. Ook gaat de belasting op het verbranden van restafval omhoog. Al deze ontwikkelingen zijn van invloed op de Afvalstoffenheffing. Het niet scheiden van afval maakt deze situatie overigens niet beter. Nog afgezien van de duurzaamheidsdoelstellingen is het verbranden van restafval, ook door de hoge en toenemende verbrandingsbelasting, nog steeds duurder dan het verwerken van grondstoffen.

Bronscheiding ook in de hoogbouw

De grote schaal waarop voorzieningen worden getroffen in de hoogbouw is uniek in Nederland. In Haarlem is inmiddels de helft van de hoogbouw voorzien. Grotere steden gaan vaak over op nascheiding. In Haarlem hebben we bewust gekozen voor bronscheiding en aanvullend nascheiding. Een belangrijke reden hiervoor is het toenemen van het bewustzijn van bewoners als zij zelf een verantwoordelijkheid hebben in het scheiden van afval. Het realiseren van een goede bronscheiding in de hoogbouw vergt tijd en aandacht. In de hoogbouw is afval scheiden nog niet ingesleten zoals in de laagbouw, waar al veel langer de mogelijkheid bestaat om bijvoorbeeld GFT aan huis te scheiden. Geen wijk is hetzelfde. In de ene wijk treffen we geen vervuiling aan, in de andere wijk komt dit wel voor. Daar nemen we maatregelen door afvalcoaches en handhaving in te zetten en operationele maatregelen te nemen, zodat alleen schone grondstoffen naar eindverwerkers gaan.

Middelen om de doelstelling te halen en op weg naar SPA2.0

In 2021 zijn alle bronscheidingsmaatregelen getroffen om 51% aan afvalscheiding te realiseren. Nascheiding van restafval en het invoeren van een beloningssysteem verhoogt dit tot 68%. De bronscheidingsdoelstelling wordt behaald en mogelijk meer. De nascheiding blijft helaas achter bij de verwachting. De extra stijging, om de doelstelling te kunnen halen, zal op een andere manier gerealiseerd moeten worden. Een middel is het invoeren van een financiële prikkel maar zo zijn er meer middelen zoals een beperkt aantal stortingen per week voor restafval.

Dit voorjaar wordt onderzocht welke beloningssystemen in vergelijkbare steden voor Haarlem mogelijk zijn. Ook onderzoeken we welke middelen er mogelijk zijn om de bronscheiding verder te verbeteren. De raadsleden worden hierin betrokken en op basis van de resultaten wordt eind 2020 een voorstel aan de gemeenteraad voorgelegd.

Het streven is om een absoluut minimum aan restafval te hebben in een circulaire economie. Het huidige SPA is er vooral op gericht om uit het restafval, dat er nu eenmaal is, zoveel mogelijk waardevolle grondstoffen te halen. Het streven is om tot producten te komen die geen restafval opleveren c.q. gemakkelijk en volledig recyclebaar zijn.

Het voorgaande zal de basis vormen voor een vervolgbeleid ofwel SPA 2.0.

3. Consequenties

De SPA-maatregelen werpen hun vruchten af. De afvalscheiding neemt verder toe en het restafval neemt aanzienlijk af. De bronscheidingsmaatregelen zijn voor 2/3 van alle huishoudens uitgerold. De communicatiecampagne gaat zich op bewustwording richten. De inloopbijeenkomsten worden aangepast georganiseerd met het oog op het coronavirus.

De twee afvalcoaches zetten hun belangrijke ondersteunende, informerende en stimulerende werk voort. Met de twee handhavers voor afvalscheiding hopen we het laatste zetje te kunnen geven om 'hardnekkige locaties' of 'notoire foutplegers' te kunnen aanpakken.

Al deze maatregelen zijn nodig om de goede koers, waarop we nu zitten, te houden en de doelstelling te halen.

4. Vervolg

Het college informeert de raad elk half jaar met een informatienota over de voortgang van SPA. Eind 2020 komt het college zoals afgesproken met een voorstel voor een pakket van maatregelen om de doelstelling te kunnen halen.

Na de zomer van 2020 starten we met de uitrol van SPA in de Oude Stad. In 2021 voorzien we de Amsterdamsewijk, Transvaalwijk, Spaardam, Boerhaavewijk, Molenwijk en Europawijk van verzamelcontainers voor papier/karton, PBD en GFT/etensresten.

Het programma SPA heeft betrekking op het behalen van de doelstelling in 2023 (maximaal 130 kg restafval per inwoner per jaar). Het streven is om te komen tot absoluut minimum aan restafval. Daarvoor zal naar verwachting in 2022 een nieuw beleidsplan als opvolger van SPA aan de gemeenteraad worden voorgelegd.

5. Bijlage

Bijlage: Voortgang Strategisch Plan Afvalscheiding, voorjaar 2020.